

## דבר העורך



דבר העורך

### לקוראים ולקוראות שלום,

אנו חיים בעידן שהידע המדעי מתקדם בו מהר בציר של פיתוח טכנולוגיות וחומרים, אך מתקדם לאטו בציר של בחינת השפעת הפיתוח על החברה ועל הסביבה. בעוד אינטרסים כלכליים כבדים משמנים את הציר הראשון, בציר השני ניתן לזהות את הקשר בין סיבה לתוצאה רק לאחר זמן ארוך, איסוף כמות נתונים גדולה, או בניית מערכת ניסויית שתדע לבדוד סיבה אחת מכל האחרות. כך אנו נהנים (כביכול) מקדמה טכנולוגית, ללא ודאות מספקת שאין היא כרוכה בהשפעות שליליות על האדם או על הסביבה.

נדמה שחיים תחת ענן אי-ודאות הם בלתי נמנעים לנוכח תהליכים חברתיים שונים שהביאו לאבדן אמון כמעט מוחלט בסמכות ולהטלת ספק מתמדת - בין אם ביחס לפוליטיקאים, למאסדרים, לתאגידים ואף למדענים. בעידן זה מנסים ללא הרף לגרום לנו להטיל ספק בהבדלים בין אמת ו'פוסט אמת'.

כפרפרזה על קביעתו של איש הצבא הפרוסי קרל פון קלאוזביץ, ניתן לטעון שקביעת מדיניות היא ממלכת האי-ודאות. גם בימי שלום נינוחים נדרשים לעתים רבות מקבלי החלטות לקבוע מדיניות בתנאים של אי-ודאות - ביחס לסיכון, להתממשותו ואף ליעילות החלופות למזעורו. מקבלי החלטות חותרים לוודאות, אך היעדרה אינו פוטר אותם מקבלת החלטות. מדענים, לעומת זאת, מקדשים את הצבת סימן השאלה, ואף על פי שהם פועלים ללא לאות להסירו, הם יסייגו כל תוצאה שהשיגו במסגרת של אי-ודאות.

**בגיליון זה אנו עוסקים בפנים הרבות של האי-ודאות.** שער הגיליון מבטא את הדאגה מתסמונת התמוטטות המושבות הפוגעת בדבורי הדבש, ומאמר מרכזי מביא תוצאות מחקר שבחן הימצאות חומרי הדברה חקלאיים בכוורות, בגופן של דבורים ואף בדבש שהן ייצרו (עמ' 16-23). שולחן הדיונים מוקדש לבחינת עקרון ההיזרה (המוכר גם בשם עקרון הזהירות המונעת) והאפשרויות לקדם את השימוש בו במדיניות ובחקיקה הסביבתית בישראל (עמ' 57-67). שאלות כבדות משקל מועלות ביחס להשפעת ההתקדמות הניכרת בתחום התאורה על בריאות האדם ועל תהליכים ותפקודים בעולם החי (עמ' 7-11). נערוך היכרות עם כלים חדשניים שמיועדים להעביר לציבור סיכונים תחת תנאי אי-ודאות (עמ' 11-12). מחלוקת מדעית באשר לקשר בין ירידת שפיעת מעיינות זרימת נחלים בצפון הארץ לבין קידוחים להפקת מים (עמ' 68-69) מובאת גם היא. למעשה, מתוקף העיסוק בתכנים מדעיים, יוכל הקורא הביקורתי לגלות את האי-ודאות שזורה בכל דפי הגיליון. לטעמי, זהו אחד מסודות קסמם של המדע בכלל ושל מדעי הסביבה בפרט.

אסיים בהוקרת תודה (ודאית בהחלט), בשם הוועד המנהל של כתב העת ובשמי, לפרופ' יוחאי כרמל, עם סיום תפקידו כיו"ר הוועד המנהל של אקולוגיה וסביבה. בזכות חזונו הוקם מחדש כתב העת לפני שמונה שנים, והוא ניווט אותנו מאז באמונה ובתבונה. הודות לו כתב העת הוא הבמה המרכזית כיום לפרסומים מדעיים ומקצועיים, בעברית, בתחומי הממשק שבין מדעי הסביבה ומדיניות ציבורית. ברכות לפרופ' אסף סוקניק שנכנס לנעליו הגדולות.

קריאה מהנה. בוודאות.

שחר בוקמן.



במסגרת יום כדור הארץ נערכו ברחבי ארה"ב מצעדי מדענים. במצעדים קראו המדענים למקבלי החלטות ולמנהיגים הפוליטיים (ובראשם לנשיא טראמפ) לקבוע מדיניות מבוססת מדע לתועלת הציבור. 22.4.2017  
| צילום: Becker1999, פליקר 2.0 BY CC